

СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р Екатерина Стефанова Митова дмн

относно дисертационен труд на тема „Ерготерапевтични техники за развитие на графомоторни умения при деца с координационно разстройство на развитието“

За присъждане на образователната и научна степен „доктор“

по област на висшето образование: 1. Педагогически науки, професионално направление 1.2. Педагогика (Специална педагогика - педагогика при деца с интелектуална недостатъчност)

Докторант: Рая Г. Цочева-Генчева

Научен ръководител: проф. д-р Емил Маринов, дм, дн

Със заповед на ректора № РД 38-127/27.02.2020 г. съм избрана за член на научно жури по процедура за защита на дисертационен труд на тема „Ерготерапевтични техники за развитие на графомоторни умения при деца с координационно разстройство на развитието“, разработен от Рая Георгиева Цочева-Генчева, редовен докторант по професионално направление 1.2. Педагогика (Специална педагогика – Педагогика за деца с интелектуална недостатъчност), с научен ръководител проф. дн Емил Цветанов Маринов, за присъждане на образователната и научна степен „доктор“.

Представеният за оценка комплект материали – дисертационен труд, автореферат и професионална автобиография на докторанта, е в съответствие с изискванията на ЗРАСРБ и Правилника за развитие на академичния състав на СУ „Св. Климент Охридски“.

От 2001 г. Рая Генчева е бакалавър по кинезитерапия, в НСА „Васил Левски“, София. Освен по кинезитерапия, докторант Генчева притежава магистърска степен по ерготерапия към ФНПП на СУ „Св. Климент Охридски“. Темата на дисертационната разработка е логично следствие от образователния статус и професионалните интереси на докторанта.

Актуалност на проблема

Понятието Координационно разстройство на развитието е въведено по предложение на Американската психиатрична асоциация (АПА). Въпреки наличието на изобилие от изследвания и литература по проблемите, свързани с КРР изглежда, че в годините остават неразрешени противоречия, както в сферата на терминологията и диагностиката, така и по отношение на интервенцията. Разглежданата нозологична единица получава значимо внимание от изследователи сред дисциплини включващи кинезитерапия и кинезиология, ерготерапия, педиатрия и психология.

Характеристика на дисертационната разработка

Дисертацията е с обем 173 страници, в които се съдържат 43 фигури, 31 таблици, 14 страници литература, включващи 180 заглавия, от които 30 на кирилица (29 – бълг. ез. и 1 – рус. ез.) и 150 на латиница (142 – англ. ез. и 8 – исп. ез.). В съдържателно и количествено отношение представеният дисертационен труд отговаря на изискванията за докторска дисертация.

В структурно отношение разработката се състои от списък на използвани съкращения, увод, три глави, изводи и препоръки, заключение и библиография. Има 8 приложения, представени в 46 страници. В края е приложена и декларация за оригиналност.

Уводът на дисертационния труд поставя темата на научното изследване и обосновава разработването ѝ. Вниманието се насочва към разпознаването на нозологичната единица координационно разстройство на развитието. Разбирането за това състояние претърпява сериозна еволюция от първите названия, свързани с тромавост, минимални мозъчни увреди и т.н., до днес. Затрудненията, които срещат децата страдащи от това заболяване са изключително актуални в контекста на класната стая. Педагозите забелязват и все по-често споделят за присъствието на „трומави“, „несръчни“ и по-бавни и неорганизиранни при ежедневните дейности в училище деца. Литературните данни потвърждават ползите от навременната диагностика и системната работа с тези деца не само в личен, но в семеен и в социален аспект.

В теоретичната, първа глава на тезиса ясно са очертани две изследователски сфери. Първата сфера има отношение към спецификата на координационно разстройство на развитието и проблеми при усвояването на графомоторните умения. Втората сфера разглежда определени ерготерапевтични техники за формирането и усъвършенстването на графомоторни умения при ученици в начална училищна възраст с индикации за координационно разстройство на развитието. Докторантът подробно описва развитието на схващанията за детска тромавост и непохватност до наши дни; терминологията и теориите за същността на координационните разстройства; клиниката, диагностиката, коморбидността и диференциална диагноза акцентирайки върху развитието и прогнозата на координационното разстройство, както и научните, и терапевтични подходи за разрешаването на проблема, който за съжаление в България не е отдиференциран като такъв. Анализът на връзката между ДЕЖ и графомоторните умения на деца от начална училищна възраст е и вторият основен акцент залегнал както в теоретичната глава, така и в изследователският конструкт на дисертацията. Направените в края на главата пет извода, потвърждават необходимостта от проведеното докторантско изследване.

Изразявам удовлетворение от добре построената теоретична основа на труда и многото цитирания на подходящи автори и изследвания в нея.

Във втора глава е представена постановката на изследването. Коректно са дефинирани целта, релевантните задачи и определените две хипотези. Участниците в изследването 235 деца и 53 родители, разпределени според критериите зададени от докторант Генчева. Интерес буди решението на докторанта да направи две отделни проучвания: скринингово изследване на 128 деца и тестване по определени критерии на 107 ученика в различни училища.

За обработка и анализ на емперичните данни е използван статистически пакет IBM SPSS-19 за извеждане на зависимости и персентилни таблици, проверка на хипотези чрез параметрични и непараметрични статистически тестове за зависими и независими извадки (честотен и вариационен анализи, Gamma коефициент за ординални променливи, t-критерий на Стюдънт за зависими и независими извадки, U-критерий на Ман Уитни, T-критерий на Уилкоксън, F-критерий на Фишер и т.н.) подбрани в зависимост от естеството и разпределението на резултатите при съответните променливи.

Трета глава предлага задълбочен детайлен статистически, количествен и качествен анализ на получените данни и резултати от шестте вида изследвания, пет от които специално разработени за изследването авторските инструменти: собствени тестове – 1 брой, скрининг – 2 броя и анкети за родители, учители и деца – 2 броя. Прави впечатление много добрата визуализация на данните чрез 31 таблици и 43 фигури. Докторант Генчева успява да получи доказателства за своите хипотези, като формулира основни 9 изводи и 8 препоръки, което потвърждава мнението ми за нейният изследователски и научен потенциал.

Заключението е добре построено и дава един добър завършек на труда.

Библиографската справка съдържа 180 заглавия, от които 30 на кирилица (29 – бълг. ез. и 1 – рус. ез.) и 150 на латиница (142 – англ. ез. и 8 – исп. ез.). Включени са и такива от последните 5 години. Има 8 приложения, представени в 46 страници. В края е приложена и декларация за оригиналност

Приноси на разработката за науката и практиката

Приемам приносите от научното изследване към теорията и към практиката. Те синтезират реалните резултати от изследователската работа и са адекватни със съдържанието на труда. Оформените са шест приноса, три от тях са научно-теоретични и три практико-приложни. Според мен те звучат реалистично и обективно. Изразявам съгласие с тях.

Публикации по темата на дисертационния труд

Публикациите по темата на дисертационния труд са общо четири, две от които самостоятелни публикации. Те са от последните две години. Три са в сборници материали от конференции и една е в електронно научно списание. Изразявам съгласие с тях.

Автореферат

Авторефератът, придружаващ дисертационния труд, отразява много добре и съвсем точно най-важните елементи от труда, като дава ясна и пълна представа за съдържанието му. Той е в обем от 51 страници. Изразявам съгласие със структурата и оформлението му.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Представената дисертационна разработка отговаря на изискванията за подготвяне на подобен род научни трудове. Впечатление правят научният стил, компетентното боравене и използване на класическа и съвременна научна литература, прецизното структуриране на текста. Докторант Генчева демонстрира умение за дефиниране на дисертабилен проблем и разгръщането му в самостоятелно научно изследване. Подбрани са релевантни методи за проучване и анализ на емпиричните данни.

Дисертацията, авторефератът към нея и научните публикации по разработената тема заслужават висока оценка. На базата на очертаните достойнства и приносите на разработката и компетентностите на автора за самостоятелно провеждане на научно изследване, предлагам на Уважаемото Научно жури да присъди образователната и научна степен „доктор” на СУ „Св. Климент Охридски” в областта на висше образование 1. Педагогически науки, Професионално направление 1.2. Педагогика (*Специална педагогика - педагогика при деца с интелектуална недостатъчност*) на **Рая Георгиева Цочева-Генчева**

13.04.2020
Благоевград

доц. д-р Екатерина Митова дм